75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 77. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 25-го КВІТНЯ 1968 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 25, 1968 No. 77. VOL. LXXV.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Середа, 24 квітня, 1968

В АМЕРИЦІ

У ВАШИНГТОНІ ПІДПИСАЛИ ДОГОВІР про допомогу астронавтам, які мусіли б приземлитися на чужій території. Цей договір підписали 44 держави в присутності державного секретаря Діна Раска, совєтського амбасадора Анатоля Добриніна і англійського амбасадора сера Патрика Діна. Такі самі церемонії відбулися в Москві і Лондоні. Договір стане важним, коли його ратифікують три головні держави ЗСА, СССР та Велика Британія та ще принаймні дві інші держави. Згідно з договором треба давати астронавтам всяку можливу допомогу, коли б вони знайшлися на території країни, що підписала цей договір.

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ГОМФРІ МАЄ в суботу 27-го квітня повідомити, що буде старатися здобути номінацію на кандидата на президента. Має він це зробити на прийнятті організації Об'єднані Демократи за номінацію Гомфрі в готелі Шорґем у Вашинґтоні. Прихильники Гомфрі передбачають, що віце-президент здобуде номінацію, бо опитування виявили, що він вже має 731-го делеґата за собою, за Кеннеді заявились 539 делеґатів, а за сенатором МекКарті тільки 260. Щоб бути номінованим треба 1.342 голосів. Досі 1.092 делеґати не рішилися на кого будуть голосувати, але між ними є 396 із південних стейтів, які, правдоподібно підтримають Гомфрі. Гомфрі має найменше прихильників в стейтах Нової Англії.

НІКСОН ПЕВНИЙ ПЕРЕМОГИ на Номінаційній Конвенції в Маямі на Флориді, але передбачає, що в першому голосуванні ніхто з республіканських кандидатів не здобуде номінації. На думку колишнього віце-президента Ричарда М. Ніксона його противниками на Конвенції будуть: губернатор Ню Йорку Нелсон А. Рокефеллер і губернатор Каліфорнії Роналд Ріґен. Ніксон признає, що він тепер сильніший від цих майбутніх противників, але ще не має стільки голосів делеґатів на Конвенцію, щоб здобути перемогу вже під час першого голосування. Ніксон і його прихильники вірять, що в другому голосуванніР. А. Ніксон переможе.

ЖУРНАЛІСТ ПРИГАДУЄ СОБІ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ Джансон в серпні 1966-го року говорив про те, що він не має охоти старатися про перевибір в 1968-му році. Цей журналіст — це працівник Юнайтед Прес Інтернешенел Меррімен Смит, який в серпні 1966-го року був на полуденку в Білому Домі. Тоді був там ще один журналіст, і вони тоді думали, що Джансон глузує про те, що не схоче кандидувати, та що волить життя в Тексасі після того, як покине Білий Дім. Тепер цей журналіст, пригадуючи собі собі слова Джансона з 1966-го року, бачить, що Президент вже давно носився з думкою покинути Білий Дім.

ПЄР — ПОЛ ШВАЙЦЕР, директор Міжнародного Монетарного Фонду, заявляє, що ЗСА повинні за всяку ціну зменшити свій дефіцит у платничому бюджеті з закордоном, бо без того знов може виникнути фінансова криза, подібна до тієї паніки, яку спричинила була атака на золото в Лондоні на початку цього року. На думку Швайцера добре було б, коли б ЗСА зменшили свої федеральні видатки та одночасно, щоб збільшили прибуткові податки. Та найважливішим засобом до того, щоб не виникла нова атака на золото та на американський доляр — це змагання цієї країни не видавати за кордон більше долярів, як звідтам дістається.

У СВІТІ

ЄГИПЕТ ДІСТАВ ВІД СОВЄТІВ ракети „ з землі на землю" з засягом на 45 миль. Водночас — Совєти доставили Єгиптові вже коло 300 джетів-бомбовиків і коло 50 бомбовиків різних інших типів. Ізраїль з свого боку віддавна переводив досліди над збудуванням власної ракети з засягом на 270 миль.

ПОВСТАНЦІ В НІҐЕРІЇ ПРОПОНУЮТЬ ЗАМИРЕННЯ. Є ними ніґерці з колишньої Східньої провінції, яка проголосила себе незалежною Республікою Біяфрі. Її голова полк. Одумеґву Оюкву оскаржив Британію, як головного винуватця громадянської війни в Ніґерії, бо вона постачає зброю центральному урядові. Центральний уряд Ніґерії поставив за передумову мирових переговорів — поворот Біяфрі до державного зв'язку з Ніґерією та визнання її державного устрою. Тому шанси замирення — малі.

В СССР ВІДЗНАЧУВАЛИ 98-МІ РОКОВИНИ народин Леніна. Совєтський пропаґандивний апарат використав ту нагоду для атак проти Комуністичного Китаю та всіх інших комуністів, що відхиляються від „ленінської ідеології", натякаючи при тому виразно на Румунію і Чехословаччину. Цікаво, що північно-в'єтнамська преса підкреслила з нагоди тих Ленінських роковин — потребу „шанувати незалежність братерських комуністичних партій".

ТРИПАРТІЙНА ДЕЛЕҐАЦІЯ ВІД БРИТІЙСЬКОЇ ПАЛАТИ ГРОМАД ВІДВІДАЛА Грецію і ствердила, що всі тамошні громадяни переконані, що теперішні військові керівники держави привернуть демократично-парляментарний устрій. Уряд Георґа Пападопульоса не перешкоджав британським делеґатам-парляментаристам розмовляти також з двома опозиційними колишніми прем'єрами, присудженими до домашнього арешту — Георґом Папандреу і Панайотісом Канелльопульосом.

У БРИТІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ РОЗПОЧАЛИСЬ ДЕБАТИ над забороною будь-якої расової дискримінації — в ділянці праці, помешкань і ін. Консервативний посол Інок Повелл, який обурився на лідера Консервативної партії, Едварда Гіта, що той назвав його, Повелла „расистом" і позбавив його становища речника партії у військових справах, перестерігає своїх земляків, що за 20-30 років „кольорові" в Британії матимуть перевагу над білими.

ГЕН. НҐУЄН ДЮК ТАНҐ ПЕРЕЙНЯВ КОМАНДУВАННЯ південно-в'єтнамськими військами в обширі дельти Меконгу. Він почав виступати проти різних дотеперішніх поганих звичаїв в армії, між якими було й досі здебільша є визнавання 5-тиденного й 40-годинного тижня „праці". Ото ж південно-в'єтнамські війська „принципово" не воюють ночами, ані по суботах і неділях та відбувають кожного пополудня „сієсту". Кількалітня боротьба американців проти тих „традиційних звичаїв" південно- в'єтнамських союзників не мала великого успіху. Ген. Танґ має великі труднощі у переводженні в дійсність своїх наказів.

Іван Кокольський, головний касир УНС, захворів на серце

Джерзі Сиґі. — Іван Кокольський, головний касир Українського Народного Союзу, захворів на серце та перебуває в одному з місцевих шпиталів під опікою лікарів. Недомагання в серці відчув п. Кокольський у вівторок, 23-го квітня рано, як вибирався до праці в головній канцелярії УНС. Його негайно перевезено до лікарні, де він і залишився під опікою та обсервацією лікарів. Іван Кокольський має 58 років. На відповідальний пост головного касира УНСоюзу він був обраний на минулій 26-ій конвенції УНС в Шикаґо в 1966-му році, займавши раніше впродовж довгих років пости головного радного і головного контролера. Біля хворого перебувають його дружина і дочка, які приїхали з Вунсакет, Ровд

Іван Кокольський

Айленд, негайно як одержали вістку про його захворіння. Лікарі передбачають, що п. Кокольський залишиться в шпиталі не менше двох тижнів.

Армія збільшує число вояків, вишколених до поборювання заворушень

Вашинґтон. — Заступник директора армійських операцій генерал бриґади Джан Дж. Геннессі повідомив, що збільшено на 5 бриґад, це зн. на 10,000, те число вояків, які мали б поборювати вуличні расові заворушення, коли б вони виникли в найближчому літі. Недавні вуличні заворушення, які виникли були після вбивства негритянського провідника Мартина Лютера Кінґа, виявили, що не вистачають ті 7 бриґад, вишколених до втримання порядку в тих містах (Вашинґтон, Балтімор і Шикаґо), де виникли були вуличні заворушення. Одна бриґада має коло 2,000 вояків. Вишколювати піхоту до поборювання вуличних заворушень почали після неспокою в місті Нюарку, Н. Дж. які були в 1967-му році. Президент Джансон вислав листа до секретаря оборони Кларка М. Кліффорда, в якому хвалить поведінку вояків, які виконували службу під час вуличних заворушень в квітні цього року у вище згаданих містах. Президент пише, що федеральне військо з гідністю виконало свій обов'язок. Президент підкреслив той факт, що ніодна особа не згинула від куль федерального війська.

ЗСА досліджують причини катастроф трьох найдорожчих бомбовиків

Сайґон. — У вівторок 22 квітня розбився над Таї (Сіямом) вже третій з черги бомбовик типу „Ф-111" — наймодерніший військовий літак, що коштує 6,000.000 дол. В половині березня ц.р. вислано на В'єтнамський фронт перших 6 таких літаків. Швидко потім північно-в'єтнамці проголосили, що вони збили „Ф-111' над своєю територією. Про долю двох американських летунів нічого не сказано. Зараз же другий такий бомбовик розбився над Таї з невідомих причин, а у минулий вівторок та сама доля стрінула третю таку саму машину. Слідство буцім-то виявило механічну хибу, яку тепер стараються виключити в усіх інших літаках того типу. „Ф-111" був віддавна контроверсійною проблемою з уваги на свою складність і кошти. Його прикметою є суперсонічна швидкість і надзвичайні можливості маневрування. З Америки вислано до Таї три літаки типу „Ф-111", щоб заступити ними ті, які втрачено.

Зрештою — крім налетів проти Північного В'єтнаму не було замітніших дій. У Південному В'єтнамі бої обмежуються до невеликих випадкових сутичок.

Джансон пропонує п'ятирічний плян для країн Латинської Америки

Вашинґтон. — Президент Джансон, підписуючи новий договір про Організацію Американських Держав, заплянував п'ятирічний плян, згідно з яким треба б приспішити розвиток транспорту, електричної енерґії, шляхів і автострад та водного транспорту в країнах Латинської Америки. В Білому Домі присутні були амбасадори американських латинських держав, провідники американського Конґресу, провідники бизнесових корпорацій та члени Уряду. Президент сказав, що саме тепер час на те, щоб підготовити плян п'ятирічної дії на те, щоб розбудувати економіку латинських американських держав. Президент закликав президентів американських держав зорганізувати окрему комісію, яка заплянувала б проєкти, що їх треба б виконати в найближчих п'ятьох роках.

Канадійський прем'єр Трудо зарядив нові парляментарні вибори

Оттава. — Новий канадійський прем'єр П'єр Еллiотт Трудо 23-го квітня з'явився вперше в Парляменті і повідомив, що Парлямент розв'язаний, і що нові вибори визначені на 25-го червня. Дорадники нового прем'єра радили йому використати теперішню свою популярність та визначити парляментарні вибори, в яких Ліберальна Партія, яка є при владі, зможе здобути більшість. Тоді ліберальний уряд не був би залежний від малих опозиційних партій, як це було досі. Коли б ліберали здобули більшість в Парляменті, то тоді канадійський уряд мав би свою більшість від 1962-го року, відколи три канадійські уряди мусіли шукати підтримки, бо не мали своєї партійної більшости. Цікаве при цьому те, що і найбільша опозиційна партія поступових консерватистів вдоволена з того, що будуть нові вибори, бо сподівається здобути більшість. Голова консервативної опозиції Роберт Стенфілд гратулював новому прем'єрові і сказав, що тепер буде нагода перемогти ліберальний уряд. Вдоволені з розв'язання Парляменту і ліберали, тільки менші партії не радо йдуть до виборів, які вимагають грошей, але можуть принести немилі несподіванки.

Конференція у Теґерані про людські права — тереном взаємних оскаржень

Теґеран. — Відкрита 22 квітня в столиці Ірану (Персії) міжнародна конференція з нагоди 20-тиріччя схвалення Об'єднаними Націями Декларації прро права людини розпочалась різкими оббвинуваченнями р і зних членів на взаємну адресу. Делеґати Сирії і Пакістану виступили гостро проти самої приявности Ізраїлю на тій конференції, закинувши Ізраїлеві, що той переводить на зайнятих ним аррабських теренах політику терору і жорстоких переслідувань, суперечних постановам названої Декларації. На те представник Ізраїлю закинув Сирії, що недавно сирійське радіо закликало „різати ізраїльців", а звернувшись до представника Судану запитав: „скільки суданських муринів вирізано в останніх кількох роках у Північному Судані? 100.000, 200.000 чи пів мільйона?" Представник СССР Віктор Чіквалзе жалівся, що на конференцію не запросили Комуністичного Китаю ані Східньої Німеччини, зате запрошено „так звану" Республіку В'єтнаму (Південний В'єтнам) і Південну Корею. Придставник УССР невідомого призвища — забувши про всі знущання, що їх витерпів і далі терпить український нарід з ласки москалів і про теперішній культурний ґеносид, що його переводить Москва в Україні — атакував „неонацизм", який ніби відродився в Західній Німеччині у постаті т. зв. Націонал - демократичної партії. Делеґат ЗСА Рой Вілкінс закликав членів конференції не займатись взаємною дискримінацією, а дебатувати по суті, згідно з денним порядком. Делеґати Афґаністану й Франції поручали у своїх промовах пошукування за методами, які краще, аніж дотепер, гарантували б здійснювання у практиці Декляр ації про права людини. За твердженнями кореспондента „Ню Йорк Таймсу" „атмосфера (на Теґеранській конференції) нагадує радше дипломатичне бойовище, як конструктивний семінар".

У Тант передбачає швидкий початок мирових розмов про В'єтнам

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант заявив у переїзді через Париж з Теґерану до Ню Йорку, що американсько - північно-в'єтнамські розмови розпічнуть в найближчому часі, може навіть під кінець цього тижня — у Парижі. Вернувшись у вівторок 23 квітня до Ню Ню Йорку — У Тант відмовився потвердити чи заперечити ті свої слова ані теж з'ясувати, на чому він спірає те своє переконання. З американського боку заявлено тільки, що покищо все ще не прийшло до згоди з Північним В'єтнамом щодо місця, де мають відбутися перші безпосередні розмови. Президент Джансон заявив в короткій принагідній розмові з журналістами на прийнятті для дипломатичного корпусу в Білому Домі у вівторок 23 квітня, що він не є певний, чи Північний В'єтнам поважно рішений переговорювати з ЗСА. Однак — заявив Президент — американці стоять з північними в'єтнамцями у „щоденному контакті". Газети пояснюють, що ці контакти відбуваються в столиці Ляосу В'єнціяні, де ЗСА і Північний В'єтнам мають своїх дипломатичних репрезентантів. Дотепер офіційно не називано Парижа, як місця початкових розмов чи мирових переговорів, але У. Тант вже раніше приватно називав його: у Парижі Північний В'єтнам має свого постійного репрезентанта, ЗСА буцім-то погодились би на Париж, коли він мавби стати компромісовою розв'язкою.

У Лондоні нараджуються 5 держав над загрозою збоку СССР на Середньому Сході

Лондон. — У вівторок 23 квітня відкрито у Лондоні конференцію так званого Центрального оборонного пакту (СЕНТО), колишнього Баґдадського пакту, що його перезвано після того, як виступив відтіль Ірак, де прийшов до влади лівий уряд. Конференцію відкрив британський прем'єр Гаролд Вільсон, який запевнив учасників, що хоч Британія відкликує свої збройні сили з обширу на схід від Суезу, проте не виступає з СЕНТО. Іншими членами того союзу є Іран, Туреччина й Пакістан та фактично, хоч не формально — ЗСА. Америку репрезентує на тій конференції заступник державного секретаря Ніколяс де Каценбах. Британський мар[illegible] летунства, Чарлз Елвор[illegible] голова військової к[illegible]сії СЕНТО, склав звіт про раптовий зріст совєтських воєнних кораблів на Середземному морі та про активну допомогу, що її Совєти уділюють Ємєнові, Єгиптові й Сирії. Совєти намагаються „виповнити пустку", яка настане на Середньому Сході з відходом відтіль Британії. Тому, що водночас Совєти дають економічну допомогу Пакістанові й поправилися відносини з Іраном і Туреччиною, то ті могаметанські держави не придають великого значення договорові СЕНТО, легковажно ставлячись до загрози збоку СССР.

ЗНОВУ ПРО „РІШУЧУ ВІДСІЧ БУДЬ-ЯКИМ ПРОЯВАМ БУРЖУАЗНОЇ ІДЕОЛОГІЇ"

На зборах партійного активу міста Києва та області, як повідомила „Радянська Україна" з 19 квітня, „зазначалось, що в умовах різкого загострення ідеологічної боротьби між соціялізмом і капіталізмом найважливішим завданням партійних організацій є дальше посилення всієї ідеологічної роботи, рішуче викриття підступів імперіялізму, поліпшення комуністичного виховання членів партії і всіх трудящих, підвищення їх політичної пильності. Партійні організації повинні давати рішучу відсіч будь-яким проявам буржуазної ідеології". Подібні заяви складають тепер і в інших містах Укра'іни, і в жодній із них не вказано, що саме означають „будь-які прояви буржуазної ідеології?"

50 РОКІВ ЛІПИТЬ ТІЛЬКИ І ВИКЛЮЧНО ЛЕНІНА...

Московська „Правда" з 20 квітня не без гордости повідомила, що якийсь В. Пінчук з-під Житомира у рік смерти Леніна мав 15 років і відтоді все своє життя ліпить скульптури Леніна, за що одержав ательє і „большую к в а р т іру" в Ленінграді. „Правда" інформує, що той дійсно відданий малорос зліпив уже понад 100 скульптур Леніна, в тому й „монумент у Кремлі в Москві". В розмові з кореспондентом В. Пінчук сказав, що добре пам'ятає, „як на українській землі господарювали німці, білополяки, петлюрівці" та інші, але, мовляв, „народ всі свої світлі надії пов'язував з іменем Леніна"...

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ДЖАН ДІФЕНБЕЙКЕР БУДЕ ПРИСУТНІМ НА УКРАЇНСЬКОМУ ФЕСТИВАЛІ

Дафин, Ман. — Колишній прем'єр Канади і визначний приятель вільних українців та поневоленого українського народу Джан Діфенбейкер відповів позитивно на запрошення прибути на Український Фестиваль у Дафині. Цей, вже третій з черги, багатотисячний Український Фестиваль відбудеться в днях 2 і 3 серпня з великою культурно-мистецькою програмою і, очевидно з підкресленням проголошеного ОН Року прав Людини.

УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ БУДЕ В ПАРКУ БІЛЯ ОН

Ню Йорк. — Крім попередніх інформацій, з Канцелярії УККА додатково повідомляють, що Українська Маніфестація в обороні прав України розпочнеться у суботу 27 квітня рівно о 2-ій г. по полудні, в парку біля ОН, що прилягає до 46-ї вулиці. Українці, які братимуть перед тим участь у Параді Льояльности, організовано перейдуть з 5-ї авеню по 2-й авеню до 47-ї вулиці, а звідти до парку біля ОН.

ЧИТАЛИ ЄВАНГЕЛІЄ У ГРЕЦЬКОМУ СОБОРІ ПО - УКРАЇНСЬКОМУ

Ню Йорк. — У Грецькому Православному Соборі св. Тройці на 74-вул. у неділю 21 квітня після Великоднього Богослуження читали св. Євангеліє кількома мовами світу, в тому латинською та французькою, а українською читав Євангеліє 80-літній член хору, колишній солєіт Петро Оптинський. У великому хорі Грецького Собору співає також відома українська співачка Ізабелла Фоменко - Курдидик.

ІРВІНГТОН У 50-РІЧЧЯ ВІДНОВЛЕННЯ УГД

У 50-ті роковини відновлення Української Гетьманської Держави дня 29 квітня 1918 р., проголошення гетьманом тієї України нащадка гетьманського роду — генерала Павла Скоропадського і піднесення, цего ж дня, українських прапорів Чорноморською Фльотою, буде відправлений в суботу, дня 4-го травня ц. р., о год. 7-мій вечора, в православній церкві св. Трійці в Ірвінґтоні, Н. Дж., (836 Ляйонс Аве.) Торжественний молебень, а опісля в залі парафії св. Трійці відбудуться святочні сходини.

ВИСТАВКА ВОЛОД. БАЧИНСЬКОГО

Ню Йорк. — Об'єднання Мистців Українців в Америці влаштовує третю виставку малярських праць свого члена мистця Володимира Бачинського, що відбудеться в галерії Українського Мистецького Клюбу на 2-й аве. Виставка відкрита від 26-го квітня до 2-го травня. Офіційне відкриття буде 28-го квітня в 1-ій год. В інші дні відкрита: 27, 28 квітня від 12 — 9 год. веч., 26, 29, 30 квітня та 1 і 2 травня від 6 — 9 год. веч.

ОРИҐІНАЛЬНА ВИСТАВКА ПРО ЛЕМКІВЩИНУ

Філядельфія. — Об'єднання Мистців Українців в Америці, Відділ у Філядельфії, влаштовує виставку „Лемківщина та її мистецтво": церкви, ікони, каплиці, фіґури, придорожні і нагробні хрести. Відкриття в суботу, 27 квітня, о год. 4-ій по полудні, в Домі Студії — 2322 Паплер вул. Виставка триватиме до 12 травня, відкрита: в суботу, 27 квітня від 4 до 7 веч., дальші суботи й неділі від 12 вполуде до 6 вечора, в інші дні від 7 до 9 вечора. Виставку відкриє голова Відділу ОМУА — Петро Мегик, вступне слово інж. Степана Кульчицького.

БЕНКЕТ Б-ВА КОЛ. ВОЯКІВ І-Ї ДИВІЗІЇ УНА

Ню Йорк. — Крайова Управа в ЗСА Б-ва кол. Вояків І-ї Української Дивізії УНА, при співучасті II станиць та Братства „Броди-Лев" у Ню Йорку влаштовує ювілейний бенкет і вечерниці з нагоди 25-ліття створення Дивізії, 27 квітня о год. 6. — бенкет, о 9-ій г. вечора — вечерниці, в залі УНДому. Вступ на бенкет і вечерниці 10 дол., на вечерниці з оркестрою Василя Босого 5 дол., на самі вечерниці для студентів 3 дол. На бенкеті промовлятиме ген.-полк. Павло Шандрук, у мистецькій частині виступлять декілька акторів з „Театру у П'ятницю", за фортепіяном Зоя Маркович. Тостмайстер Р. Дражньовський, аранжер вечерниць М. Прончак.

„ЗГАДАЙМО ЛЬВІВ"

Філядельфія. — Діловий Комітет для відзначення 100-річчя Української Академічної Гімназії влаштовує Товариську Зустріч і запрошує на неї колишніх ВП. Професорів, абсольвентів і учнів Головної Гімназії і Філії, яка відбудеться в суботу 4 травня 1968, в год. 7-ій вечора в Авдиторії св. Йосафата при Дитман і Дистан вул. у Філядельфії, під кличем „Згадаймо Львів". В програмі: Заповіді колишніх Професорів, мистецька частина, гутірки при спільній вечері та забава з танцями. Вечеря в заряді Пань Комітету. Вступ 3 дол. від особи. Учасники матимуть нагоду оглянути виставку знімок з гімназійних часів.

28 КВІТНЯ В ТОРОНТІ ЗБИРАТИМУТЬ ПІДПИСИ ПІД ПЕТИЦІЄЮ

Торонто. — Президія КУК підтримала заклик Секретаріяту СКВУ про проведення Дня солідарности з українським народом. Того дня, себто 28 квітня, в Торонті будуть збирати підписи під Петицією, яку буде перслано на розгляд Міжнародної Комісії Прав Людини у Теґерані. Однак, маніфестаційне Віче, відбудеться у неділю 12-го травня, о 2:30 по полудні, в „Мессей Гол".

„1968 РІК У ПОНЕВОЛЕНІЙ УКРАЇНІ" ТЕМОЮ КОНФЕРЕНЦІЇ ТУСМ

Заходом Крайової Управи Т-ва Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського (ТУСМ), ЗСА відбудеться 27 квітня 1968 р. у Філядельфії Конференція ТУСМ на тему „1968 рік у поневоленій Україні". Конференція відбудеться о год. 5:30 по пол. в Дому Української Молоді при 4949 Олд Йорк Зд. В програмі будуть три доповіді: проф. д-р Микола Богатюк, „Колоніяльна економічна політика Москви в Україні"; проф. д-р Григор Лужницький — „К у л ь т у р н и й спротив України політиці Москви"; проф. Лев Шанковський — „Політична ситуація в Україні". Опісля відбудеться панель в складі: Аскольд Скальський — Філядельфія; Галина Климук Ню Йорк; Роман Гуцал — Монтреаль; Квітка Семанишин — Нюарк. Модератором панелю буде Володимир Ваячицький, голова КУ ТУСМ, ЗСА.

Того самого дня, о годині 9:00 вечора відбудеться Весняний Равт в приміщенні Стувес при Равн і Рузвелт Блвд.

ВИЙШОВ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ АЛЬМАНАХ У АВСТРАЛІЇ

Сідней. — Третє число літературно-мистецького альманаху українських авторів у Австралії „Нові обрії" вийшло з друку в Німеччині. Упорядкував і загальну редакцію альманаху провів письменник Дмитро Чуб. Книжка має 190 сторінок.

СВОБОДА SVOBODA
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Ict. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Понад силу одної людини

У теперішній передвиборчій кампанії актуалізується давня проблема обов'язків, компетенцій і відповідальности президента З'єдинених Стейтів Америки. Хоч говорить про це ніби докладно 2-га стаття Конституції з її 7 головними точками, від часу схвалення Конституції по нинішній день минуло стільки часу й зайшли такі зміни в самих ЗСА і широкому світі, що зовсім інакше виглядає також становище Президента. Із заяв кількох президентів ЗСА відомо, що немає важчої і невдячнішої праці, як та, якою навантажений мешканець Білого дому.

Дейвід Лоренс звертає увагу на потребу схвалення окремого закону, який уточнив би наново кількість Секретаріятів, число членів Уряду, обрання „генерального директора" урядових справ, ролі Уряду, як ради дорадників Президента, взаємин між Президентом і його Урядом з Конґресом і т. п. Така чи інша реформа існуючої системи — це дискусійна справа. Фактом є, що кожний американський президент уводить насправді іншу систему — один скликає частіше засідання повного Уряду, інший рідше, один більше покладається на Раду Безпеки, як колектив, інший радше обмежується вужчими нарадами з кількома своїми найближчими співробітниками, секретарями чи спеціяльними асистентами. Відомо, що членів Уряду довільно вибирає собі Президент, і Сенат з-правила кожного із них затверджує. Президент Айзенгавер вибирав їх собі головно із світу великого бизнесу, Джан Кеннеді — із світу інтелектуалів, Линдон Джансон — з кола своїх близьких приятелів, у великій мірі тексасців.

Одне тільки було і є незмінне: ні один із президентів ЗСА, без уваги на його формат, підготову і здібності — не всилі виконати велетенських завдань, зв'язаних з керуванням такою великою державою, як ЗСА, та її ролею в міжнародному світі. Американський президент є водночас прем'єром і головним командувачем збройних сил. Але свої рішення він може спирати тільки на порадах, що їх отримує від фахівців. Від здібностей і світогляду тих окремих фахівців - дорадників величезною мірою залежать рішення Президента і вся політика ЗСА

І тому й виборці повинні пильно, докладно орієнтуватись в політичній філософії кожного президентського кандидата, в крузі його приятелів і в його поглядах на різні справи. Діла залежать від людей, які їх творять. Президент ЗСА має таку владу в руках, що від його рішень у немалій мірі залежить доля не тільки 210 мільйонів громадян цієї країни, але й цілого людства.

Домагаються людських прав

Мова про тисячні маси українського населення в Чехо - Словаччині, які впродовж останніх 20 років не мали ні національних, ні релігійних прав для свого розвитку, як збірної спільноти. Уряд Новотного їх переслідував, або замовчував; офіційні делеґації з УССР робили вигляд, що не знають, що діється із словаченими українцями, яких нараховується в тій країні приблизно 118 000 осіб. Довгий час сидів у в'язниці головний репрезентант віруючого українського населення в Чехо - Словаччині, особливо на Пряшівщині, єпископ Української Греко - Католицької Церкви Преосв. Василь Гопко...

У зв'язку з деякими змінами в політичному житті Чехо - Словаччини, в першу чергу з відходом безпосереднього московського ставленця - ґавляйтера Новотного, українці в тій країні також піднесли голос на захист своїх найелементарніших прав, як етнічної спільноти. Українськомовна газета „Нове Життя" з 6-го квітня, що виходить в Пряшеві, повідомила про постанови Президії Культурного Союзу Українських Трудящих Чехо - Словаччини, КСУТ, в яких висунено домагання повної автономії для українського населення в межах Словацької держави. Вони домагаються створення автономної области, з наданням їй найширших політичних і економічних прав самоврядування. Домагаються також закріплення в конституції ЧССР основних прав запланованої Української Народної Ради — УНР, яка мала б підлягати безпосередньо Словацькій Національній Раді, СНР. Президія КСУТ на засіданні 29 березня розглянула також лист єпископа УГКЦеркви Кир д-ра Василя Гопка в справі відновлення офіційно зліквідованої в 1950 році Української Греко-Католицької Церкви в Чехо - Словаччині. Газета „Нове Життя" з 6 квітня 1968 р. опублікувала того відкритого листа єпископа д-ра В. Гопка, в якому поставлено вимогу не тільки відновити цю традиційну Церкву частини українського народу, а й реґабілітувати сл. п. Владику Павла Гойдича.

Годі передбачити, як будуть далі розвиватись ці події, але знаменне те, що вони відбуваються в країні під комунізмом саме в Рік Прав Людини.

Леонід Полтава

ПРИХОВАНІ СКАРБИ

Мова не про підводні скарби, бо місто Житомир далеко від моря. Навіть гітлерівці не здогадались і не припускали думки, що в тому невеликому місті в підземеллях лежать скарби неоціненної ваги: образи - картини епохи Відродження. Більшість їх у 1938 р. з наказу Москви і руками НКВД заховано від відвідувачів міського музею, як „західньобуржуазні мистецькі твори".

Давно минула війна, давно помер Сталін, у Житомирі за 30 років збудовано багато нових домів, тільки скарби Тиціяна, Ліотара, Карачі, Маньяско, Міньяра, дель Пйомбо, Бассано та багатьох інших західньоевропейських, а може й українських майстрів пензля і донині приховані від людського ока! В Ювілейному Році Прав Людини — це ще один злочин, який людство має записати на чорній таблиці Москви.

Ще в 1965 р. київська „Літературна Україна" згадувала про ту архицінну колекцію, не наважуючись признатись, що ті твори сконфісковано в заможних родинах на Україні після захоплення її большевицькою Росією. Свого часу ті скарби придбано за золоту валюту — за українську працю, пшеницю та копалини. Минуло понад три роки з часу першої згадки в совєтській пресі, де тоді ж висувалось вимогу: помістити 900 картин в найкращому музеї міста для найширшого огляду.

„Літературна Україна" з 9 квітня 1968 р. в статті „Діяманти для всіх" знову поінформувала, що й після кількарічного очікування... „понад 900 картин ось уже три десятиліття лежать нерухомо у закритих фондах місцевого краєзнавчого музею. Лежать, бо досі не знайшлося приміщення, де б їх можна було виставити"!..

Идеться, самозрозуміло, не про приміщення, а про намагання ворога відтяти Україну від світу, від світової культури, адже для чого колонії Тиціян?..

Названа газета розповідає, що для виставки ремонтують у Житомирі, в самому центрі, гарний будинок, однак, його перебирає місцевий краєзнавчий музей, який сам душиться від маси експонатів. Не дивно, що той музей призначив для понад 900... аж 4 кімнати, „а якщо не вміститься, то виставиться дещо в коридорах"... „Літературна Україна", згадавши про різні заходи громадян-житомирців для оприлюднення скарбів, врешті - решт приходить до такого висновку:

„Якщо товаришам із обвинконкому з якихось причин не зовсім бажано мати в Житомирі картинну ґалерію, то чи не порушити питання перед Міністерством культури УССР про те, щоб створити для цих картин спеціяльну ґалерію в Києві? А в столиці, мабуть приміщення легше знайти".

Така думка була б на місці, коли б у Житомирі люди не знали, що в Києві вже ніде, як кажуть, і голці впасти. Перевезені до Києва понад 900 полотен можуть швидко дістати крила й перелетіти до Москви, як це було з гетьманськими клейнодами, старовинними українськими прапорами, іконами, рукописами, зброєю та іншими скарбами культури. Комуністи спритні на „пояснення": у Києві мовляв, немає відповідного місця, зате в Москві є... — і так може дійти до чергового грабунку України.

Вважаємо, що в Році Прав Людини ми мусимо згадати і про Житомирський Скарб. Хто має Тиціяна, той є мільйонером не тільки економічно, а й духово. Народ, що посідає понад 900 образів з часів Відродження, має щось більше, ніж мільйони: він має велике свідчення про єдність української культури з. культурою Західньої Европи, про зацікавлення, яке виявляла українська людина тією культурою, про її спорідненість з кращими мистецькими осягами західньої частини европейського материка.

З опублікованих матеріялів відомі навіть не цілий десяток прізвищ майстрів, а скільки приховано там українських імен з того часу? Є про що самим подумати і про що сказати світові.

Конґресмен Міллс не вірить у фінансову кризу в цій країні

Шикаґо. — Голова Палатної Комісії Способів і Засобів конґресмен Вілбур Д. Міллс, промовляючи на зборах Товариства Роздрібних Купців, заявив, що він не вірить, щоб ЗСА стояли перед грізною фінансовою к а тастрофою, подібною до тієї кризи, яка була 1931-го року і пізніше. Міллс казав, що ця країна має сильну економіку, і їй тепер не загрожує криза. Два дні тому голова Федеральної Резервової Ради Вілліям МекЧесні Мартин твердив, що ЗСА „знаходяться вже тепер в середині фінансової кризи, подібної до тієї, яка була 1931-го року. Різниця в тому, що тоді була дефляція, а тепер кризу спричиняє інфляція — забагато грошей. Мартин подає засоби, якими можна буде не допустити до фінансової кризи: збільшити прибуткові податки, зменшити федеральний бюджет та старатися зменшити великий дефіцит у платничому бюджеті з закордоном. Мартин твердить, що ЗСА не можуть толерувати такого стану, щоб ціни збільшувалися майже на два рази більше, як зростає продукція. ЗСА не сміють також іґнорувати своїх европейських приятелів, які вкладають свої ощадності в американських банках. Голова Резервової Ради критикував Конґрес, який в цьому виборчому році не хоче збільшити податки, бо вірить, що фінансова криза не зачнеться вже в цьому році. Мартин домагається зменшити число долярів, видаваних за кордон, бо це шкодить вартості доляра.

Ю. Пундик

КОМУНІСТ ДЕМАСКУЄ РУСИФІКАЦІЮ УКРАЇНИ

(2)

„Якщо зливання має прийти природньо, то чому вони (російські володарі й сатрапи) намагаються здійснити його силою?" — питає Коляска. — Чи ж не ясно, що ця теорія це тільки димова заслона для русифікації? Чи ж не є це національне поневолення, уярмлення і панування? Чи ж не виглядає ця політика як ІМПЕРІЯЛІЗМ з великих літер? У світлі останніх подій російське передбачення, що у світовій комуністичній системі виникне одна мова, здається смішним. І Росія і Китай твердять, що вони швидко наближаються до, як вони називають, комунізму. Чи є якісь прояви будь-якого зливання російської й китайської мов?... Чи не є це російська теорія про одну світову комуністичну систему під проводом найбільш революційного пролетаріяту (російського) і однієї світової мови (російської) божевільною мрією про світову імперію?"

Схвалений всупереч масовим протестам закон 1959 року про „добровільний вибір" викладової мови є намаганням приспішити русифікацію шкіл під маскою начебто бажання самих батьків. „Партія й уряд, — пише Коляска, — постійно говорять про велику ролю й значення російської мови і заникання ролі інших мов. Крім того, тих, хто домагається збереження своєї національної мови і побуту, постійно обвинувачують в буржуазному націоналізмі. Отже, що залишається до вибору в даних умовах, як не російська мова? Тут такий самий вибір, як і в загальних виборах". Або, як у тому анекдоті, пише Коляска, який розповідають в Україні: Створивши Єву, Бог сказав Адамові: „А тепер можеш вибирати собі жінку".

Важливим моментом у новому законі є ще й те, що право вибору відноситься тільки до не - російських мов, бо російська мова обов'язкова і згідно з самою інтерпретацією закону і всилу того факту, що знання її необхідне для дальших студій і праці. Застосування цього закону привело до того, що протягом кількох років у деяких республіках і майже в усіх національних областях Російської СФСР усі школи переведено з місцевої мови на російську, приклади чого Коляска подає в своїй книжці. „Цей процес не минув і шкіл в Україні, що видно з порівняння відсотку початкових і середніх шкіл з українською мовою навчання в різних роках: 1924 — 66%, 1930 — 85%, 1956 — 85% і в 1964 тільки 82%.

Але ці цифри не дають повного образу, бо відсоток українських шкіл охоплює всі школи, включно з малими сільськими. Образ виглядає далеко гірший, коли взяти великі міські школи, як це видно з порівняння відсотка учнів в українських і російських школах в окремих містах України (1958-59 рік):

	Укр. шк.	Рос. шк.
Київ	26.9%	73.1%
Харків	4.1	95.9
Одеса	8.1	91.9
Дніпропетровське	17.4	82.6
Станиславів	39.4	60.6
Луганськ	6.5	93.5

Варто звернути увагу на „досягнення" Станиславова лише за 14 років існування совєтського режиму! Становище виглядало ще трагічніше в 1965 р.: українські школи в Луганську зникли; у Чернівцях на 40 шкіл тільки 4 були українські; а в Коломиї обидві десятирічки були російські! Навіть у Львові на 87 шкіл тільки 56 були українські.

Це тільки один аспект русифікації, яку режим проводить всіми доступними йому засобами, що їх докладно аналізує Коляска.

Русифікація професійно-технічних, середніх спеціяльних шкіл, технікумів і університетів

Підручники у середніх спеціяльних школах і технікумах майже виключно російські. Хоч у них приділено 90 годин на навчання української літератури (120 годин на російську), згідно з директивою Міністерства вищої і середньої спеціяльної освіти Української ССР, учні, які перед тим не вивчали української мови, не зобов'язані записуватися на курс української літератури, натомість їм „рекомендується самостійно вивчати додаткові розділи російської літератури в обсязі 90 годин". Крім того по школах просто тероризують тих учнів, які говорять українською мовою! Росіяни - студенти театрального технікуму в Одесі заявили вчителеві української мови: „Нам плевать на украинскую сцену, і потому ми не будем посещать ваші лекції". Їх звільнили від обов'язку відвідувати курс української мови.

Русифікація високих шкіл переводиться також шляхом „добровільности" і „братнього зближення": шляхом насилання в українські школи студентів росіян, які „не потребують вивчати української мови", перемішування курсів закордонними студентами, для яких викладачі зобов'язані вести виклади російською мовою, і насилання до українських високих шкіл викладачів росіян, які „не знають української мови", на місце українців, яких висилають поза межі України, — уряд примушує високі школи переводити навчання російською мовою.

Крім того, пише Коляска, „російський шовінізм такий сильний, що багато українців зі страху або щоб уникнути неприємностей, воліють не вживати рідної мови у вищих школах... В одному (київському) високому навчальному закладі деякі викладачі навіть не відповідали на моє привітання українською мовою в коридорі, коли недалеко був якийсь росіянин".

(Закінчення буде)

В. Забродський

У 25-РІЧЧЯ ПОСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ

„Нема такої ціни, якої не варто б заплатити, щоб було українське військо", — ці слова, що їх сказав найбільший у цьому сторіччі український авторитет, Слуга Божий Андрей Митрополит граф Шептицький — лягли в основу постання Дивізії „Галичина", що стала у дальшому своєму розвитку Першою Дивізією Української Національної Армії, головнокомандувачем якої був генерального штабу генерал-полковник Павло Шандрук.

25 років тому, 28 квітня 1943 року, теперішній Їх Еміненція Кардинал і Верховний Архиєпископ Йосиф Сліпий, тоді Львівський Єпископ Помічник, поблагословив на бій з найбільшим ворогом людства — московською комуною — добровольців Галицької Дивізії, які мали йти у бій слідами своїх попередників з Перших Визвольних Змагань, і які починали, так само як і Січові Стрільці, у не своїй уніформі, але із своїми рідними відзнаками — галицьким левом.

На заклик „Не ридай, а добувай!" зголосилося до Дивізії „Галичина" 85 тисяч молоді і старших. Студенти, учні середніх шкіл, сільські хлопці, старшини армій УНР і УГА, інтеліґенція, робітництво — уродженці чи не всіх земель соборної України голосилися до Дивізії.

На своєму бойовому шляху від Підляшшя і Білгорайщини, почерез оборону Тернополя, бій під Бродами (найбільший бій, що його звели в другій світовій війні українські вояки), далі через бої коло Банської Бистриці, бої в Юґославії, бої в Австрії коло Ґляйхенберґу, Ґнасу і Фельдбаху — аж до останнього дня, до останньої хвилини на фронті — Дивізія з честю сповняла бойові завдання — боролася аж до кінця.

На цьому довгому шляху з ланів галицького Поділля почерез Карпати, Татри, Альпи і Таври — лягло багато тисяч найкращих з наших найкращих старшин і вояків, — „хлопців" із золотими левиками на рукавах і левами у серцях.

Зацвіли маками крови дивізійників підбрідські поля у стіп Маркіянової могили — і до сьогодні в тисячах українських родин по цьому й по тому боці згадують синів і батьків, братів і мужів, що не вернулися з-під Бродів. Маємо незбиті докази в листах з батьківщини, що Рідна Земля пам'ятає своїх найкращих синів, хоч не має змоги їх вшановувати.

Сотні вишколених вояків Дивізії поповнили ряди повстанців ще перед Бродами, тисячі перейшло в ряди УПА після брідського бою. Цього не може заперечити навіть ворог. У виданій 1967 року заходами Історичного Інституту при польській Академії Наук книжці „20 років польського людового війська" в статті В'єслава Шоти (ст. 989-990) пишеться таке (затримуємо номенклятуру ворожого нам автора, старшини „людового" — ВВП): „По закінченні війни з гітлерівським Третім Райхом, українські націоналісти почали творити нові одиниці УПА. Їх ряди серйозно зміцнили члени дивізії СС „Галичина", які по відході гітлерівських військ у більшості зголосилися до диспозиції керівництва ОУН".

І далі: „В пізнішому часі командування УПА зорганізувало власні школи і курси, де викладачами були переважно офіцери з СС „Галичина".

Не раз відбувались дискусії про потребу творення Дивізії у різних періодах часу. Були вони, очевидно, також і в періоді її творення. Здається, найкраще висловлює думки того часу стаття відомого ентузіяста творення Дивізії, Лева Шанковського, який у статті „Історичні аналогії", вміщеній у „Краківських Вістях" з 29 травня 1943 року, ч. 113, пишучи, що „це вже такий закон боротьби, що реґулярна збройна сила перемагає зле узброєні і нескоординовані в акції партизанські загони", і що „на довшу мету партизанщина в зустрічі з реґулярною збройною силою не витримує і мусить уступити з поля бою", ставив такі твердження:

„Досить цієї інфляції всіляких чуток і гасел. Мусимо заглянути правді в очі, відкидаючи все, що присипляє нашу енерґію і розмах. І треба признати, що наша молодь не зупинилася в тому переломовому часі на півдорозі! Тисячі української молоді вступає до Галицької Дивізії, щоб навчитися орудувати зброєю, згідно з законами модерної війни... І тому ми, охотники Галицької Дивізії, з піднятим чолом ідемо назустріч прийдешнім подіям, бо віримо в живі сили нації..."

Трохи більше як роком пізніше відділи Галицької Дивізії гинули коло Бродів, захищаючи, як пише американський історик проф. Дж. А. Армстронґ — „галицьку столицю — Львів". Три тижні кривавилася Дивізія, даючи змогу валкам утікачів відступити на безпечну Словаччину — коштом життя тисячів найкращих українських вояків.

Перша від часу закінчення Визвольних Змагань велика битва наших вояків закінчилася неуспіхом — хоч, під аспектом віків і майбутніх поколінь, самий факт її існування напевно розглядатиме інакше вчителька життя — Історія, ця — з великої букви.

А у квітні 1945 року — через два роки після Богослужби у Святоюрському Храмі, що започаткувала існування Дивізії — на протимосковському фронті на австрійській землі відділи Дивізії перед головнокомандувачем Української Національної Армії, генералом Павлом Шандруком, склали присягу „Всемогучому Богові перед Святою Його Євангелією і животворящим хрестом, не шкодуючи ні життя, ні здоров'я, скрізь і повсякчасно, під українським національним прапором боротися зі зброєю в руках за свій нарід і батьківщину Україну..."

Через 25 років після постання Дивізії, що перейшла свій кривавий вояцький шлях від квітня 1943 до

(Закінчення на стор. 4-ій)

Ольга Приходько

ПРАДІД ІЛІЯ

Частина четверта

НАТАЛЯ

(19)

Загально виглядала Наталя не тільки гарною, але й дуже інтеліґентною і делікатною дівчинкою. Начальниця це зразу зауважила і ставилася до неї виключно уважно. Також поставились до неї з симпатіями і всі вчителі, особливо, коли виявилося, що це розумна і надзвичайно здібна учениця, розвинена на свій вік багато більше, як інші дівчата.

Звичайно, що й товаришкам це все імпонувало, а коли вони пізнали, що Наталя має добру й ласкаву вдачу і охоче допомагає кожній — чи то розв'язати задачу, чи написати вправу, чи щось пояснити, — почали відноситись до неї дуже прихильно.

Але не всім це було до вподоби.

Поки не було Наталі, в клясі верховодила Анюта. Була це дуже самовпевнена і амбітна дівчина. Їй здавалося само собою зрозумілим, що першенство в клясі має належати їй, бо вона — дочка кам'янецького протоієрея, а не якась сільська попівна. Було їй уже 14 років. Дали її до школи трохи пізніше, бо ні батьки, ні тим більше вона сама з наукою не поспішали. Була вона наймешою дитиною в родині. Батько її, вже досить старий, був дуже поважний, заможний, впливовий. Старші діти були вже добре влаштовані та самостійні. Старша донька вийшла заміж за російського урядовця, що займав у місті видну посаду. Одружившись з мастною дівчиною, той урядовець збудував собі парадний дім, і жили вони багато, на широку ногу, влаштовуючи часто гостини та різні забави.

Анюта, що звалася раніше Ганею, обдивляла багате життя своєї сестри, у всьому брала з неї приклад і під впливом того московського духу, що панував у домі сестри, з Гані стала Анютою.

Отже цій Анюті здавалося образливим, що з'явилася в клясі якась новенька, яка прийшла з глухого села, не має батька, а до неї всі ставляться з такою увагою, ніби вона була Бог знає хто.

Розцінюючи речі по-своєму, Анюта пояснювала собі таке відношення до Наталі її гарним одягом та льоконами, яких ніхто, крім Наталі, не мав. Оповіла про це своїй сестрі. Але та її заспокоїла:

— Почекай, коли всі одягнуть уніформу, то буде кінець цій параді, і ніхто не буде звертати уваги на ту бідну дівчинку.

Дійсно, незабаром у пансіоні всім видали уніформи, і зовнішня різниця між дівчатами значно зменшилася. Уніформи були трьох кольорів: для I і II кляс — темнозелені, для III і IV кляс — темночервоні, для V і VI кляс — темнофіялові. І черевики і білизну всім видали однакову.

Сукні були пошиті з міцного матеріялу, так званого „камлоту". Фасон уніформи був того самого типу, що й в російських дівочих інститутах, себто сукні з короткими до ліктя рукавами, білі рукавці, білі фартушки і білі пелеринки з комірцем і бантом. Всі білі частини уніформи шилися з тонкого полотна або з батисту. Кожної суботи приносили до дортуарів величезні кошики чисто випраних і випрасуваних фартушків, пелеринок і рукавців, щоб на неділішню службу Божу всі дівчата були білосніжними. Щодня вранці всі кляси сходилися на спільну молитву до великої залі, де кожна кляса мала своє місце: три кляси — по один бік, три — по другий. Кожну клясу супроводила клясна дама. Спереду стояла начальниця.

Коли молитва кінчалася, начальниця поверталася до дівчат і казала: — „Здравствуйте, дєті!" — При тому спиняла свій погляд по черзі на кожній клясі. І в міру того, як начальниця переводила свій погляд, кожна кляса присідала в поклоні. Це виглядало дуже гарно, так, ніби хвиля вітру перебігала по пшеничному полю.

Щосуботи брали Анюту додому, і, повертаючись у понеділок ранком, вона завжди привозила з собою пакунки із домашніми ласощами. Часами дещо з того милостиво давала комусь із товаришок. Батьки її також часто посилали дарунки для класної дами.

В школі Анюта поводилася вільно й незалежно, дивлячись згори на своїх товаришок, та й до вчителів ставилася без особливої пошани, знаючи, що займають вони куди нижче становище, як ті люди, в товаристві яких їй доводиться бувати.

Чи то під впливом свого оточення, чи то вже вдача така була у Анюти, але вона цінила в людях лише те, що вони мають, себто маєток, становище, одяг, а все інше було для неї безвартісне. Взагалі була вона дівчина егоїстична, заздрісна та зарозуміла. Також язик мала нестриманий. Перед товаришками непомірно вихвалялася, розповідаючи про багатство, яке вони вдома мають, про розкішні гостини, які влаштовує сестра, про знатних гостей, які до них ходять. Дівчата те все слухали і говорили про неї межи собою по-сільськи: — „Хвали мене, писку, бо деру тя як миску", і називали її „язикатою" та „хвальком". Не любили її в школі не тільки товаришки, але й учителі, бо була вона лінива, зле вчилася і постійно розмовляла під час лекцій, на завваги вчителів не реагувала, в певності, що ніхто не захоче з нею зариватися.

Аж прийшов новий учитель, призначений з Москви. Він був академіст і дуже авторитетний. Одного разу, обурившись поведінкою Анюти під час лекції, він строго наказав:

— Замолчи!

Анюта на хвильку замовкла, а потім своїм звичаєм продовжувала щось шепотіти сусідці.

— Ти что ето? у тебя рот без ворот?! — гримнув розсерджений учитель.

Це була дуже влучна заввага, бо Анюта мала великі уста, які розмовляючи, широко розкривала. Ціла кляса не могла втриматися від сміху. Цей образливий вираз, а особливо загальний сміх мали на Анюту маґічний вплив: вона перестала розмовляти під час лекцій. Але вираз „рот без ворот" прилип до неї на все життя...

Наталя, що була з дому добре приготована, робила найкращі успіхи. В клясі учителі викладали по-російськи, і дівчата їх часто не розуміли, так само, як і вони дівчат. Була це тяжка наука. Але батько навчив Наталю російської мови, часто читав дітям вірші або уривки з російської літератури, і багато з того, про що говорилося в клясі, було вже їй відоме. Тож, коли треба було повторити перед клясою нову лекцію, учитель завжди викликав її до таблиці.

Таке першенство Наталі Анюта тяжко переживала і всім скаржилася, що вчителі до неї несправедливі, що вона також уміє по-російськи, але по-російськи знала вона тільки деякі вирази, а літературної мови не знала і ні одної книжки не прочитала, тоді як Наталя увесь час брала з бібліотеки книжки і зачитувалась ними.

В пансіоні значну увагу уділяли співу. Дівчата мусіли добре знати всі церковні співи, і ті з них, що мали гарний голос, співали в церкві сольо.

(Далі буде)

ВСЯ ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГОВІ ЦІЛІ ЗУАДКОМІТЕТУ

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, 5020 OLD YORK RD., PHILADELPHIA, PA., 19141

Гинуть одинадцять історичних пам'яток у Чернігові

Одинадцять історичних будов Чернігова в тому й пам'ятки з княжих часів, „місцеві спеціялісти довели до такого стану" що вирішено передати їх під опіку Київському Софійському Заповіднику. Один з тих „місцевих спеціялістів", головний архітект области О. Меженний, заявив представникам громадськости, що він „повністю відродить" Спасо-Преображенський Собор таким, „яким він був 9 століть тому". „Літературна Україна" з 12 квітня вважає, що це лише пустопорожня чергова обіцянка про турботи над пам'ятками української історії, пишучи: „Для того, щоб вся споруда постала перед нами такою, якою вона була дев'ять віків тому, треба зламати тамбури, південну вежу, верхню частину північної сходової вежі, зламати різьблений іконостас XVIII - XIX ст., далі спорудити північні та південні хори, стародавні притвори - усипальниці, церкву - хрестильню на місці південної вежі... А потім ліквідувати живопис початку XIX століття, щоб відновити стародавні фрески, які, на жаль, не збереглися..."

● У Західньому Берліні, у Груневальді, переведено американські військові маневри, при чому „ворог" мав за завдання передертися до центральної частини міста й скинути тамошню владу. Американське військо, яке „боронило" Західній Берлін проти того „ворога", не допустило його й відкинуло „з великими втратами".

ДЕЩО ПРО „МОЛОДУ ПРОСВІТУ"

Пан М. Сухий у статті п. н. „І знову українці в Австралії прикладом для нас", в „Свободі" з 6-го квітня пише: „Правда, існує одинока на всю Північну Америку „Молода Просвіта" у Филядельфії . . . Ця „Молода Просвіта" має вже свій досвід і могла б поділитися ним на сторінках „Свободи" з ширшим кругом громадянства."

Не хочу, щоб ці слова лишились без відгуку, тим більше, що в цьому році відзначуємо 100-ліття Товариства „Просвіт" і тому постараюся хоч кількома словами змалювати досвід цієї організації.

„Молоду Просвіту" у Філядельфії засновано у 1952 р. заходами інж. Володимира Татомира, що працював вже в цій ділянці на рідних землях. Головною ціллю, яку поставив собі основник, було допомагати у релігійно-моральному та національному вихованні нашої молоді. Головним засобом до цього мала служити в першій мірі рідна, добра книжка. В міру можливости „Молода Просвіта" мала провадити інші форми своєї діяльности, як плекання мистецького слова, допомога в пізнанні нашої минувшини, влаштування дитячих та молодечих імпрез і т. п.

Коли поглянути позад себе та зробити скромний обрахунок своєї праці, то навіть при не все сприятливих умовах, ця праця була не така мала. Перш за все „Молода Просвіта" розбудувала зовсім непогану бібліотеку, яка нараховує майже 4.000 книжок та річників журналів. Є це найбільша українська бібліотека в Філядельфії, де можна позичити рідну книжку кожному, хто тільки хоче читати. Крім дитячого та загального відділів, є тут окремий відділ нашої клясики, окремий наукової літератури, а окремий релігійної. Робиться всі можливі заходи, щоб придбати все, що появляється на книгарському ринку, очевидно українському, хоч воно не все вдається.

Крім бібліотеки „Молода Просвіта" започаткувала організацію архіву. Має також 4 шафи народних одягів та інших костюмів до виступу на сцені, і з цієї збірки користає сьогодні наша молодь всієї Філядельфії. Маємо теж не погану збірку спортового приладдя, яка жде на використання.

Щоб спопуляризувати читання рідної книжки, „Молода Просвіта" влаштувала різні конкурси з нагородами, як конкурси знання рідної історії, конкурс читання рідної книжки та под.

Вагато разів наша молодь, згуртована в „Молодій Просвіті", виступала на концертах та академіях з рецитаціями, деклямаціями та інсценізаціями. Влаштувала чимало дитячих імпрез, як: „Ялинку" на Різдвяні свята, Шевченкові роковини, День Матері або давала окремі сценічні виставки. Дуже гарно випала прим. дитяча п'єса Марії Підгірянки п. н. „В чужому пір'ї", з якою запрошувано „Молоду Просвіту" до Ню Йорку.

„Молода Просвіта" пробувала організувати також більші імпрези, між якими заслуговують на увагу Академія для відзначення 25-літнього Ювілею священства Єпископа Кир Йосифа Шмондюка, що був тоді парохом тутешньої парохії. Зорганізувала теж наукову конференцію, виставку книжки видання „Просвіти" та Академія для відзначення 90-ліття „Просвіти" в 1958 р. Видала теж власним коштом книжку Володимира Дорошенка п. н. „Просвіта", її заснування і праця", що розійшлася дуже скоро.

В рамках короткої статті годі змістити докладний зміст праці, що її виконано на протязі поверх 15-ох літ. Хоч основник помер вже 6 літ тому та хоч померли або виїхали інші працівники, що ідейно і безкорисно старалися „лупати цю скалу" та мостити дорогу, щоб нею „прийшло нове життя", „Молода Просвіта" продовжує свою працю.

„Молода Просвіта" не забороняє нікому належати до інших молодечих організацій і в цьому не робить нікому ніяких перешкод, вона допомагає та старається доповнити виховні заходи інших чинників.

З бібліотеки „Молодої Просвіти" користають сьогодні учні середніх шкіл, які часто просять допоміжної літератури, молодші діти а також старші громадяни, які ще й тепер шукають розваги або й науки в книжках. Користають теж деякі науковці, шукаючи матеріялів до своїх праць. Продовжується провадити теж інші праці з дітьми та молоддю.

При тій нагоді не можна поминути мовчанкою цієї великої допомоги, яку „Молода Просвіта" одержує від „Української Громади" при 23-ій і Брав вул., яка дає їй приміщення в свойому домі та дає дозвіл на вживання залі на деякі імпрези.

Успіхи праці „Молодої Просвіти" були б більші, якщо б знайшлися люди, які на місце тих, що відійшли, хотіли б присвятити бодай годину-дві на тиждень для праці для нашої майбутности, але таких людей тепер щораз менше. Патронат „Молодої Просвіти" тепер здекомплетований і важко його наново укомплектувати.

Володимир Мацьків

Літературний вечір — „Українська поезія в Австралії"

Літературні вечори — це певного роду новість для провінції, вони ще непопулярні й не притягають ширшого кола громадян. Відомо, що до впроваджуваних новостей люди все ставляться з застереженням і недовір'ям. І лишень цим треба пояснити, що на „Вечорі української поезії в Австралії", який влаштував 13 березня Союз Українок в Ютиці, було невелике число присутніх.

Голова відділу СУА п. І. Запаранюк відкрила вечір, після чого редактор Іван Дурбак виголосив коротку доповідь про українських письменниць і письменників в Австралії, з яких 30 проявляють письменницьку діяльність.

Програма вечора була дбайливо і цікаво виготовлена. Історична й лірична поезія, оживлена неперевершеними сатирами Зої Когут, в парі з виїмками з повісти Іванни Сірко „Голос крови" з життя папуасів у Новій Ґвінеї — створили дуже добру цілість разом з коротким вступним словом ред. І. Дурбака. Читали: п. В. Смик — поезії Т. Волошки і Л. Далекої, п. Я. Томич — поезії В. Онуфрієнка, Д. Нитченка й Зої Когут, І. Запаранюк — поезії — О. Зірчастого і Зої Когут, ред. І. Дурбак — „Культурні арабески" Зої Когут.

Присутні вислали привіт українським мистцям в Австралії, згуртованим в Літ.-Мистецькому Клюбі в Мельборні, що його очолює п. Д. Нитченко.

Треба завважити, що цей літературний вечір дав змогу присутнім культурно та приємно провести час, і не буде пересадою сказати, що це одна з найкращих імпрез Ютики.

Теодозія Савицька

У 25-РІЧЧЯ ПОСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

травня 1945 року. Головна Управа Братства колишніх Вояків І УД УНА проголосила період між квітнем 1968 до липня 1969 (25-річчя бою під Бродами) — Ювілейним Роком Дивізії під гаслом: „За свій рідний край, за стрілецький звичай!"

Впродовж цього ювілейного року вояки Дивізії спільно з нашим громадянством відзначатимуть пам'ять поляглих і вшановуватимуть живих вояків Дивізії.

Впродовж цього часу відбуватимуться ювілейні імпрези, збиратимуться фонди на видання наукової праці про історію Дивізії, видаватимуться книжки, листівки, відслонюватимуться пропам'ятні таблиці, відбудуться манифестаційні з'їзди — під гаслом: „За стрілецький звичай!"

Нема сумніву, що українське громадянство у цій країні вшанує роковини цих великих історичних подій. Нема сумніву, що ця військова формація, яка пронесла несплямованою вояцьку честь від першої хвилини її існування аж до останнього дня війни, до вистріленя останнього гарматного набою і останньої кулеметної стрічки — закріпила за собою почесне місце в історії українських збройних сил.

Допоможім активною участю в імпрезах Дивізійного Року 1968-69 вшанувати пам'ять вояків українського народу — вояків Першої УД УНА, що 25 років тому вирушили з галицької столиці „За свій рідний край — за стрілецький звичай!"

ТАРЗАН, ч. 5986. Знайшли сліди Айві.

Тепер, під проводом пана джунглів, члени пошукувальної групи розійшлися та перешукали найближчу околицю.

Кілька годин пізніше Тарзан повідомив, що знайшов жіночі сліди . . .

— Я також! — гукнув Джов Бішоп зі зворушенням. — Ось тут, о!